

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

СИЛАБУС навчальної дисципліни

Педагогіка та психологія вищої школи (обов'язкова)

Освітньо-професійна програма «Географія»
(назва програми)

Спеціальність 106 Географія
(вказати: код, назва)

Галузь знань 10 «Природничі науки»
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

Факультет географічний
(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробники: доктор психологічних наук,
професор кафедри педагогіки
та методики початкової освіти Іванчук М.Г.
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки
та методики початкової освіти Романюк С.З.
доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки
та методики початкової освіти Федірчик Т.Д.

Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та методики початкової освіти Піц І.І.

Профайл викладача (-ів) <http://elemed.chnu.edu.ua>

Контактний тел. Іванчук М.Г. +(380)2724412
Романюк С.З. +(380)8299766
Федірчик Т.Д. +(380)9351468

E-mail: Іванчук М.Г. maria.ivanchuk@chnu.edu.ua
Романюк С.З. svdelev@gmail.com
Федірчик Т.Д. fedirchiktanya@gmail.com

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=3784>

Консультації Очні та онлайн консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

«Педагогіка та психологія вищої школи» як інтегрована навчальна дисципліна системи педагогічних та психологічних наук, спрямована на набуття психолого-педагогічних компетентностей здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти, необхідних для професійної науково-педагогічної діяльності у вищій школі, на розвиток умінь розв'язання завдань, пов'язаних з організацією освітнього процесу у вищій школі, вибудовування суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-професійної діяльності на саморозвиток та особистісне зростання.

2. Мета навчальної дисципліни - ознайомлення здобувачів другого магістерського освітнього рівня з основними тенденціями розвитку вищої освіти, з теорією та практикою навчання, виховання й управління у вищій школі; психологічними закономірностями освітнього процесу, особливостями співпраці викладача і студента, викладача і студентської групи; формування готовності магістрантів, як майбутніх викладачів вищої школи, до науково-педагогічної інноваційної діяльності.

3. Пререквізити. Ефективність засвоєння даного курсу підвищує вивчення таких дисциплін: «Філософія», «Педагогіка», «Психологія»

4. Результати навчання.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студент має набути таких компетентностей та програмних результатів навчання:

Компетентності	
ЗК 3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 4	Здатність приймати обґрунтовані рішення.
ЗК 5	Здатність працювати в команді.
СК 9	Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.
СК 12	Здатність дотримання морально-етичних аспектів досліджень, інтелектуальної доброчесності, професійного кодексу поведінки.
Програмні результати	
ПР 2	Оцінювати результати власної роботи, демонструвати уміння працювати в команді.
ПР 13	Здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, розробляти необхідне для цього навчально-методичне та інформаційне забезпечення

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студенти повинні:

а) знати:

- теоретичні основи педагогіки та психології вищої школи як науки і навчальної дисципліни (сутність ключових понять педагогіки і психології вищої школи, основні положення, закономірності та етапи розвитку, кризь призму аналізу наукового доробку)
- структуру системи вищої освіти в Україні та особливості управління нею;
- основні категорії дидактики вищої школи та нормативні документи, що визначають зміст вищої освіти;
- організаційні особливості та психологічні закономірності освітнього процесу у вищій школі;
- специфіку застосування інноваційних педагогічних технологій в освітньому процесі вищої школи;
- основні дидактико-методичні засади і види контролю та оцінювання результатів навчальних досягнень студентів;
- особливості індивідуальної і позааудиторної навчально-виховної роботи зі студентською молоддю;
- психологічні особливості студентського віку, становлення особистості студента як майбутнього фахівця;
- психологію педагогічної діяльності викладача вищої школи та професійні вимоги до його професійної діяльності;
- шляхи конструктивного подолання бар'єрів і вирішення конфліктів у педагогічній взаємодії.

б) уміти:

- аналізувати зв'язки педагогіки з системою педагогічних наук та іншими науками;
- складати план навчальних занять (лекційних, семінарських, лабораторних) у вищій школі, аналізувати засоби діагностики;
- використовувати інтерактивні ігрові методи та методики інноваційних технологій навчання у підготовці фахівців;
- планувати та реалізовувати організаційно-виховну роботу куратора академічної групи;
- давати психологічну характеристику студентського періоду життя людини, визначати механізми соціалізації особистості у студентському віці;
- складати характеристику студента і студентської групи;
- визначати зв'язки між рівнем інтелектуального і особистісного розвитку студентів, формами і методами впливу на результати навчання і виховання;
- складати програму особистісного самовдосконалення і програму «Я концепція майбутнього фахівця».

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Форма навчання	
		денна	заочна
К-сть кредитів – 3	Галузь знань 10 « Природничі науки»	Обов’язкова	
Модулів – 1	Спеціальність 106 «Географія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	5-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – за вибором студента до ЗМ		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		9-й	9-й
		Лекції	
		30 год.	8 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 4	Рівень вищої освіти – другий (магістерський)	Практичні, семінарські	
		0 год.	0 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	82 год.
		Індивідуальні завдання	
		Підсумковий контроль – екзамен	

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назва модулів	Теми лекції	Кількість годин			
		Л		С.р.	
		Д	З	Д	З
Педагогіка вищої школи	1.1. Теоретичні основи педагогіки вищої школи як науки та навчальної дисципліни	2	1	4	5
	1.2. Вища освіта України. Система вищої освіти в Україні та управління нею.	2		4	6
	1.3. Дидактика вищої школи.	2	1	6	8

	Зміст освіти у закладах вищої освіти. Внутрішня система забезпечення якості вищої освіти та якості освітньої діяльності				
	1.4.Організація освітнього процесу у вищій школі: особливості організації освітнього процесу у вищій школі управління освітнім процесом; методи, і форми організації навчання. Студентоцентризм в освітньому процесі	4	2	6	8
	1.5. Інноваційні технології навчання у вищій школі	2		5	7
	1.6. Контроль та оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.	2	1	4	5
	1.7. Організація позааудиторної виховної роботи у ЗВО та академічній групі	2		4	6
Модульна контрольна робота – 1год.					
Психологія вищої школи	2.1. Психологія вищої школи як наука і навчальна дисципліна	2	2	4	4
	2.2. Студент суб'єкт навчально-професійної діяльності	2		4	6
	2.3. Студентство як соціальна група та її психологічні особливості	2		4	6
	2.4. Становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою у навчально-професійній діяльності	2		4	6
	2.5. Психологічні особливості професійної діяльності викладача вищої школи. Професіоналізм і педагогічна майстерність у педагогічній діяльності викладача. Доброчесність як основний принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача зі студентством	2	1	5	7
	2.6. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами. Доброчесність - основний принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача зі студентством Протиріччя і конфлікти у педагогічній взаємодії, засоби їх регулювання.	2		6	8
Модульна контрольна робота – 1год.					
Всього годин:		30	8	60	82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Завдання для СРС з курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» Модуль 1 «Педагогіка вищої школи»

№	Тема	Завдання	Максимальна кількість балів
1.	Тема 2	Розробити <i>модель вищої освіти України</i> на основі аналізу її системи (<i>рівні вищої освіти, ступені вищої освіти, типи ЗВО, див. Закон України «Про вищу освіту», «Про освіту» тощо</i>).	12
2.	Тема 5	Розробити <i>поширений план лекційного заняття</i> з курсу вашої спеціальності (<i>тема за вибором студента</i>)	12
3.	Тема 5	Розробити <i>поширений план семінарського заняття</i> зі спеціальності (<i>тема, курс за власним вибором студента</i>)	12
4.	Тема 6	Розробити <i>план виховної роботи куратора</i> в академічній групі (<i>семестр, навчальний рік</i>).	12
5.		Модульна контрольна робота	12
Всього		Студент має право запропонувати, окрім цих тем для самостійної роботи, свою, що складає актуальність і цікавість (<i>оцінюється додатковим балом</i>)	60 балів

Кількість набраних студентом балів за модуль множиться на коефіцієнт 0,5.

Завдання для СРС з курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» Модуль 2. «Психологія вищої школи»

№	Тема	Завдання	Кількість балів
1.	До кожної теми	Скласти <i>словник основних понять з кожної теми</i>	12
2.	Тема 2	Скласти <i>психологічну характеристику студента</i> (за власним вибором)	12
3.	Тема 3	Скласти <i>психологічну характеристику академічної студентської групи</i> (на аркушах А4)	12
4.	Тема 4-5	Скласти <i>самохарактеристику</i> : – «Я – особистість»; – «Я – майбутній фахівець»	12
5.		Модульна контрольна робота	12
Всього		Студент має право запропонувати, окрім цих тем для самостійної роботи, свою, що складає актуальність і цікавість (<i>оцінюється додатковим балом</i>)	60 балів
Кількість набраних балів студентом за модуль множиться на коефіцієнт 0,5.			

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (за власним вибором студента)

1. Дистанційна форма навчання: організаційні принципи та активні методи її функціонування (есе).
2. Впровадження практик студентоцентрованого навчання в освітній процес (опис досвіду ЗВО України)
3. Інноваційне освітнє середовище як важлива передумова забезпечення якості підготовки фахівців (доповідь)
4. Удосконалення практичної підготовки студентів із забезпеченням формування конкурентоспроможних професійних компетентностей (аналіз результатів опитування студентів)
5. Розвиток дуальної (та інших) форми навчання - потреба сьогодення.
6. Академічна доброчесність – запорука якісної освіти. Принципи академічної доброчесності

7. Модель Я- концепція майбутнього фахівця(створення моделі)..
8. Професійний розвиток та підтримка викладацького складу (створення моделі).
9. Роль викладача-лідера у сучасному університеті. Як стимулювати викладача-лідера?
10. Зміст освіти в системі підготовки фахівців за профілем.
11. . Формування компетентностей – відповідальність викладача чи студента? (дискусія)
12. Дидактичні принципи навчання та їх розвиток(презентація).
13. Показники якості підготовки фахівців, критерії оцінки якості навчання.
14. Цілі, види і форми контролю якості навчання (вільний вибір форми представлення).
15. Диференціація в освітньому процесі вищої школи (розробка диференційованих завдань (за своїм профілем навчання) для індивідуальної роботи зі студентами.
16. Комплексний аналіз якості підготовки кадрів за результатами контролю.
17. Розробка навчальної програми дисципліни (нової запропонованої студентом, або дисципліни уже наявної) та її презентації (презентація)
18. Інноваційні технології навчання у вищій школі.
19. Психологія взаємодії суб'єктів освітнього процесу (есе).
20. Проблеми активного слухання у процесі навчання.
21. Самостійна робота студентів у процесі навчання(вільний вибір форми представлення)..
22. Характеристика освітньо-професійних програм відповідної спеціальності (аналіз та оцінювання сильних і слабких сторін).
23. Мотивація і стимули успішного навчання студентів і ефективної роботи викладачів(вільний вибір форми представлення)..
24. Методи активізації навчання та організація їх впровадження (презентація).
25. Альтернативні системи навчання. Пошук шляхів удосконалення освіти (доповідь).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Головна мета контролю – визначити якість засвоєння навчального матеріалу студентами, ступінь відповідності сформованих умінь та навичок цілям та завданням навчання. У процесі вивчення курсу «Педагогіка та психологія вищої школи » використовуються такі методи контролю:

- спостереження за навчально-пізнавальною діяльністю студентів
- усне опитування
- програмований контроль
- письмове опитування
- дидактичні тести
- самостійна робота студента тощо.

Формою підсумкового контролю є *екзамен*.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів є:

- контрольні роботи;
- стандартизовані тести;
- проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.);

- реферати;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

	Поточне тестування та самостійна робота															Підсумковий тест (іспит)	Сума
Вступ	Модуль 1. Педагогіка						Модуль2. Психологія							Самостійна робота студента		40	100
T1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T1.7	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	T2.7	T.3.1	T3.2		
2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	4	4	60	100

5. Рекомендована література

Основна

1. Барановська Л. В. Педагогіка та психологія вищої школи.: навч. посібн. К.: НАУ, 2015. 240 с.
2. Виноградова В. Є., Юрченко В. І. Психологія вищої освіти: теоретичні та практичні аспекти: навч. посіб. К.: Каравела, 2020, 296 с.
3. Галузинський В.. М., Євтух М.В. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні. К.: ННТЛ, 2010. 70 с.
4. Гірник А.Д. Основи психопедагогіки. Київ, 2016. 239 с.
5. Грабовська С. та ін. Психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: ІН Юре, 2014, 664 с.
6. Загальна психологія /за ред. Максименка С. Д. 2 вид. Вінниця: Нова книга, 2004.
7. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі [Текст]: навч. посіб. К.: Ліра-К, 2017. 456 с.
8. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід : метод. посіб. / авт.-уклад. О. Пометун, Л. Пироженко. К.: А.П.Н., 2002.
9. Методика викладання психології у вищій школі: [навч. посіб.] / Ю. Ю. Бойко-Бузиль, С. Л. Горбенко та ін. К.: Атіка, 2012. 272 с.
10. Мешко О.І. Психологія вищої школи. Навчальний посібник. Тернопіль: «Вектор», 2018, 196 с.
11. Москалець В. П. Загальна психологія [текст]: підручник. К. Ліра, 2020, 564 с.
12. Мухіна Г. В. Педагогіка та психологія вищої школи: навчально-методичний посібник. К.: Ліра, 2020, 178 с.
13. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2019, 472 с.
14. Психологія вищої школи підручник /за ред. О. І. Власової. – К.: ВІШ «Київський університет», 2015, 405 с.
15. Теорія і методика професійної освіти: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін [та ін.]; за ред.. З. Н. Курлянд. К.: Знання, 2012, 390 с.
16. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Запоріжжя: Гельветика, 2018, 516с.
17. Туркот Т.І., Коновал О.А. Педагогіка та психологія вищої школи: навчальний посібник. Запоріжжя: Гельветика, 2020, 466с.

Допоміжна

1. Бигар Г. П., Прокоп І. С., Піц І. І. Інноваційні технології у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали III Міжнародної науково-практичної Інтернет-

- конференції (5 квітня 2019 р.). – Тернопіль, 2019. – 172-174. <http://conf.fizmat.tnpu.edu.ua/>
2. Бигар Г.П., Піц І.І., Прокоп І.С., Тимчук Л.І. Теоретичні засади педагогічного партнерства як одного з факторів ефективної взаємодії учасників освітнього процесу. Професійна освіта: методологія, теорія та технології, 2021. Вип. 13. С. 9-18. ISSN: 2415-3729 (Print), 2415-3737 (Online) <http://nfv.ukrintei.ua/view/5b1925e27847426a2d0ab610>
 3. Городиська В., Пантіюк М., Міляєва В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій. Дрогобич: Редакц.- видавн. відділ ДДПУ, 2014. 307с.
 4. Іванова Г. І. Тайм-менеджмент як педагогічна технологія формування культури розумової праці студентів. Вища освіта України. 2017. № 1. С.282-292.
 5. Кононенко А. О. Психологічні складові індивідуального іміджу сучасного педагога: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: 19.00.07. – Одеса, 2003. 20 с.
 6. Кухаренко В. М. Дистанційне навчання. Умови застосування. Дистанційний курс. Х.: Торгсінг, 2001.
 7. Левківський, К. Реформування вищої освіти в контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту»: нормативно-правові аспекти забезпечення якості [Текст]. Вища школа. 2016. № 5. С. 74-80.
 8. Ничкало Н. Г. Неперервна професійна освіта – тенденція світова. Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992- 2002: зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. Ч. 2. Х.: ОВС, 2002.
 9. Новаченко Т. В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. Вип. 6: збірник наукових праць. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 227-234.
 10. Педагогіка та психологія у сфері вищої освіти: робочий зошит / уклад.: Г. Пономарьова, М. Толмачова, Л. Кондрацька, О. Шукалова; «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків, 2020, 118 с.
 11. Піц І.І. Академічна мобільність студентів у рамках програми «Подвійний диплом». Інновації у професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя: проблеми і орієнтири: колективна монографія / за заг.ред. М.Г. Іванчук. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2020. С.24-37. ISBN 978-966-423-590-4 http://elemed.chnu.edu.ua/?page_id=963
 12. Руснак І.С., Мафтин Л.В., Предик А.А. Куратор у системі виховної роботи із студентами : навч.-метод. посібник / І.С. Руснак, Л.В. Мафтин, А.А. Предик. – Чернівці: Чернівецький нац.ун-т., - 2010. – 424с.
 13. Розвиток системи неперервної освіти в контексті суспільних трансформацій ХХІ століття : колективна моногр. / за ред. проф. М.Г.Іванчук. // Авт.кол. кафедри педагогіки та методики початкової освіти Іванчук М.Г.,Федірчик Т.Д., Романюк С.З., Мафтин Л.В., Прокоп І.С., Гордійчук О.Є., Бигар Г.П., Піц І.І., Шевчук К.Д., Предик А.А., Істинюк І.Д., Богданюк А.М., Біленкова Л.М., Шестобуз О.С.,Гавриш І. І.,Ситник Н.І. – Чернівці : Чернівецький національний університет ім.Ю.Федьковича, 2016. – 400 с.
 14. Ставицький А. В., Ставицька Т. Є. Актуальні проблеми сучасної комунікації в системі вищої освіти України. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – № 2 (304). Том 2. 2016 р. с. 44–50.
 15. Табачек І. В. Формування та розвиток особистості сучасного вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук: спец. 09.00.10 «Філософія освіти». К., 2005. 20 с.
 16. Щербань П. Сутність педагогічної культури: Вища освіта України. К., 2004.
 17. Yurii B Irkhin, Yuliia Chystovska, Iryna I Pits, Hanna S Ryk, Liliia A Shyrokoradiuk. Differential Typology of Burnout in the Ukrainian Sample. Journal of Intellectual Disability-Diagnosis and Treatment. 2020. Vol.8, No 4. P. 759-769. (Scopus) Q3 <https://www.scopus.com/sourceid/21100784273> ISSN (online): 2292-2598 <https://www.lifescienceglobal.com/pms/index.php/jiddt/article/view/7112> (Scopus)

7. Інформаційні ресурси

1. Zenchenko T. F. Metodichni zasady upravlinnia sistemoju yakosti osviti u vyshchij shkoli [Elektronnyi resurs] / T. F. Zenchenko // Profesiynna osvita: metodologiya, teoriya ta tekhnologii . 2016. Vyp. 4. S. 47-57. Rezhim dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/profe_2016_4_6
2. Іванова Г. І. Тайм-менеджмент як педагогічна технологія формування культури розумової праці студентів. Вища освіта України. 2017. № 1. С. 282-292
3. Козлакова Г. Регіональний університет як науково-освітнє середовище для підготовки лідерів

- вищої школи [Електронний ресурс]. Вища освіта України. 2016. № 4. С. 64-69.
4. Левківський, К. Реформування вищої освіти в контексті імплементації Закону України «Про вищу освіту»: нормативно-правові аспекти забезпечення якості [Текст]. Вища школа. 2016. № 5. С.74-80.
 5. Новаченко Т. В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі. Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. Вип. 6 : збірник наукових праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 227-234.
 6. Огороднійчук І. А. Значення та роль активних методів навчання на практичних заняттях у вищій школі [Електронний ресурс]. ScienceRise. Pedagogical Education. 2016. № 8(4). С. 35-38. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2016_8\(4\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/texcped_2016_8(4)_7)
 7. Онищенко І. В. Навчально-професійна мотивація як складник професійного становлення майбутніх фахівців педагогічного профілю. С. 139-145.
 8. Предик А.А., Шевчук К.Д., Фалинська З.З., Лоїк Х.Б., Дзюба П.М. (2020).(Psychological and Pedagogical Aspects of the Development of Integrative Readiness of Future Specialists for Professional Activity" опублікована в журналі "Journal of Education and e-Learning Research) Психолого-педагогічні аспекти розвитку інтегративної готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності. Журнал досліджень освіти та електронного навчання , 7 (3), 263-269. <http://asianonlinejournals.com/index.php/JEELR/article/view/1955>
 9. Психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури. Даний ресурс містить максимально широкий спектр ключових текстів з психології, психогігієни, філософії, релігії, культурології та ін. Режим доступу: <http://psylib.kiev.ua/>
 10. Шевченко С. В. Інноваційний науково-освітній простір вищої школи як умова інтелектуального розвитку студентів [Електронний ресурс] / С. В. Шевченко, Л. М. Міхайленко, Л. П. Добровольська, Т. А. Каткова // Вісник Одеського національного університету. Серія : Психологія. 2016. Т. 21, Вип. 4. С. 212-221. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_psi_2016_21_4_26